

N:o 31.

Ank. till Riksd. Kansli d. 16 Mars 1871, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående understöd till arrendatorn af Motala kungsfiske och mjölqvarn Johan Regnell Johansson.

(I. A.)

Herr O. E. Carlsund har uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt och till Stats-Utskottet hänvisad motion (N:o 65) anført, hurusom genom Kongl. Kammarkollegii kontrakt af den 19 Juni 1860 för Kongl. Maj:ts och Kronans räkning bortarrenderades Motala kungsfiske och mjölqvarn, Herreqvarn kallad, i Motala socken, Aska härad, till Johan Regnell Johansson i Holm, emot ett af Kongl. Kammarkollegium fastställt maximibelopp af 120 tunnor spannmål, hälften råg och hälften korn. Arrendetiden bestämdes till 10 år, från 1864 års början till 1874 års slut. Ut i andra kontraktpunkten stadgades: "att arrendatorn skulle väl underhålla och, när så fordrades, nybygga alla till kungsfisket och qvarnen hörande byggnader, dammar och öfriga inrättningar, utan anspråk på någon ersättning, äfven om dessa byggnader, verk och inrättningar under tiden skulle genom isdref och vattnets åverkan eller andra tillfälliga händelser lida skada." Under December månad 1866 inträffade ett så starkt isdref, så att icke blott de till kungsfisket och Herreqvarnen hörande dambyggnader, utan flera andra vattenverk i Motala ström totalt raserades. Våren 1867 gick arrendatorn i författning om dammarnes uppbyggande och anbringade för sådant ändamål en provisionel fördämning emellan dammarne för att afleda strömmens vatten till kungsådran under byggnadstiden. — Sedan Magistraten i Jönköping klagat öfver det höga vattenståndet i Wettern, beordrade emellertid Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Östergötland vederbörande kronofogde att i Motala ström låta borttrifva alla mot lag uppenbarligen stridande dambyggnader eller annat stängsel, som vore hinderligt för vattenloppet. — Vid den i anledning häraf hållna undersökning förständigades

arrendatorn Johansson att genast borttaga *den för ombyggnaden nödvändiga fördämningen*, ehuru kungsådran befanns innehafva sin lagenliga bredd af 25 fot. — På eftersommaren 1867 verkställde arrendatorn en del af de nya dambyggnaderna jemte hela det förut raserade fiskeverket; men den ovanliga vattenfloden med starkt isdref, som inträffade i Februari och Mars 1868, borttog ånyo dessa byggnader, så att någon fisk icke kunde fångas hvarken under året 1867 eller 1868, till oberäknelig förlust för arrendatorn, hvars alla tillgångar åtgått till byggnaderna, utan att njuta ringaste inkomst af det arrenderade fisket. — De förluster, som drabbade arrendatorn för byggnadernas återuppförande, uppskattades af sakkunniga personer, dels 1867 till 3,774 R:dr, dels ock 1868 till 4,205 R:dr 10 ore, eller till sammanräknadt 7,976 R:dr 10 öre. Uti till Kongl. Maj:t ställd underdånig ansökning anhöll arrendatorn, det Kongl. Maj:t täcktes i nåder eftergifva arrendet för åren 1867 och 1868, men sedan vederbörande myndigheter, med åberopande af stadgandet i andra kontrakts-punkten, afstyrkt den underdåniga ansökningen, hade Kongl. Maj:t, i nådigt Bref den 24 April 1868, förklarat sig icke kunna bifalla ansökningen. Enahanda underdånig ansökning hade blifvit ytterligare förnyad och eftergift äskats för trenne år, nemligen för 1866, 1867 och 1868, men jemväl denna ansökning hade Kongl. Maj:t, enligt nådigt Bref den 7 Maj 1869, lemnat utan afseende. Då emellertid arrendatorn, hvars löftesmän varit nödsakade att betala sednare årens arrenden under fulla 2:ne år, nemligen för 1867 och 1868, icke kunnat bereda sig någon inkomst af de arrenderade lägenheterna, utan i stället nödgats uppföra närmare 8,000 R:dr till isländsättande af de, utan hans vållande, men af opåräknade naturhändelser raserade byggnaderna, har motionären på dessa och i öfrigt anförda skäl föreslagit, att Riksdagen ville bevilja ett anslag, motsvarande 750 kub.-fot råg och 750 kub.-fot korn efter medelmarkegångsprisen i Östergötlands län för åren 1867 och 1868, samt ställa denna summa till Kongl. Maj:ts disposition, för att till arrendatorn Joh. Regnell Johansson utbetalas, då han styrkte sig hafva erlagt arrendena för berörda kungsfiske och qvarn sagda år.

De motionen bilagda handlingar utvisa visserligen, att hemälde arrendator nödgats vidkännas ganska betydliga kostnader för afhjelpande af de olägenheter, hvilka genom isdref och vattnets åverkan tillskyndats ofvannämnda, af honom utaf Kronan arrenderade inrättningar; men denna omständighet kan, på sätt motionären ock medgifvit, icke föranleda till skyldighet för Kronan att hålla arrendatorn skadeslös för en sådan förlust, helst arrendatorn genom kontrakt uttryckligen förbundit sig att utan ersättningsanspråk mot Kronan därför ausvara. Motionärens framställning synes i sjelfva verket afse att bereda arrendatorn befrielse från erläggande af arrendeafgift för den tid, han skall hafva varit i saknad af inkomst utaf de arrenderade lägenheterna. Härvid förekommer emellertid, att i fråga om eftergift af arrenden för statens egendomar, den åsigt synes på sednare tiden hos representationen hafva i allmänhet gjort sig gällande, att sådana eftergifter icke borde beviljas utom i säll-

synta olycksfall, förorsakade af ovanliga naturhändelser, hvilka vid arrendekontraktets ingående ej kunnat förutses; att något sådant olycksfall så mycket mindre kan i förevarande hänseende antagas hafva varit för handen, som uti kontraktet förutsättes såsom en möjlighet, att isdrift eller vattnets åverkan skulle kunna tillskynda de arrenderade lägenheterna skada; att för sådan, nu inträffad händelse någon eftergift i arrendeafgiften likväl icke blifvit i kontraktet utfäst, och att motionären i allt fall icke ådagalagt till hvad belopp minskning i följd af olyckshändelserna må hafva egt rum i inkomsterna för qvarnen och fisket, för hvilka en gemensam arrendeafgift blifvit bestämd.

På grund häraf och jemväl med hänsyn dertill att Kongl. Maj:t, för hvars nådiga pröfning frågan, om ock i något olika form, 2:ne gånger utgjort föremål, efter Kammarkollegii och vederbörande lokalmyndigheters hörande ej funnit skäl att vid ansökningen fästa nådigt afseende, får Utskottet hemställa,

att motionärens framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 16 Mars 1874.

På Stats-Utskottets vägnar:

Arvid Fr:son Posse.